

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/1998 vp

Hallituksen esitys kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallanteiden ehkäisemistä koskevan lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä helmikuuta 1998 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 238/1997 vp kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallanteiden ehkäisemistä koskevan lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL

4/1998 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Ronald Wrede, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jarmo Littunen, oikeusministeriö
- apulaisjohtaja Lars Lövkvist, Ilmailulaitos.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Montrealissa 24 päivänä helmikuuta 1988 tehdyn kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallanteiden ehkäisemistä koskevan lisäpöytäkirjan. Lisäpöytäkirjalla muutetaan ja täydennetään Montrealissa 23 päivänä syyskuuta 1971 tehtyä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaa yleissopimusta.

Lisäpöytäkirjalla sopimuspuolet sitoutuvat säätämään rangaistaviksi kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvat

henkilöihin kohdistuvat väkivallanteet ja lentoasemilla olevien laitteistojen tai lentokoneiden vahingoittamisen, jotka vaarantavat lentoaseman turvallisuutta. Sopimusvaltio sitoutuu myös ulottamaan tuomiovaltansa tällaisiin rikoksiin, kun rikoksesta epäilty on sen alueella.

Tarkoituksena on eduskunnan hyväksyttyä lisäpöytäkirjan tallettaa pöytäkirjan ratifioimis- kirja viivytystä lisäpöytäkirjan tallettajille. Lisäpöytäkirja tulee ratifioimisasiakirjan tallettaneen valtion osalta voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä ratifioimiskirjan tallettamisen jälkeen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Rikoslain säännökset vastaavat niitä velvoitteita, jotka sisältyvät nyt hyväksyttäväksi ehdotettuun lisäpöytäkirjaan. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy ne 24 päivänä helmikuuta 1988 tehdyn kansainvälisen siiviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallanteiden ehkäisemistä koskevan lisäpöytäkirjan määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Matti Vähänäkki /sd
jäs. Sulo Aittoniemi /kesk
Juhani Alaranta /kesk
Janina Andersson /vihr
Toimi Kankaanniemi /skl
Juha Karpio /kok
Anne Knaapi /kok

Pekka Kuosmanen /kok
Annika Lapintie /vas
Kari Myllyniemi /kesk
Reino Ojala /sd
Markku Pohjola /sd
Heikki Rinne /sd.

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/1998 vp

Hallituksen esitys kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallanteiden ehkäisemistä koskevan lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä helmikuuta 1998 lähettäessään hallituksen esityksen 238/1997 vp kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallanteiden ehkäisemistä koskevan lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä valmistelevasti käsiteltäväksi lakivaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto lakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Päivi Kaukoranta, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Sami Manninen, oikeusministeriö
- professori Antero Jyränki
- professori Martti Koskenniemi
- professori Ilkka Saraviita.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Montrealissa 24.2.1988 tehdyn kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallanteiden ehkäisemistä koskevan lisäpöytäkirjan. Lisäpöytäkirja tulee ratifioimisasiakirjan tallettaneen valtion osalta voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä ratifioimisasiakirjan tallettamisen jälkeen.

Perusteltaessa esityksessä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta todetaan, että Suomen

rikoslainsäädäntö on jo saatettu asiasisällöltään vastaamaan lisäpöytäkirjan velvoitteita. Lisäpöytäkirja on kuitenkin sisältäessään lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä saatettava eduskunnan hyväksyttäväksi. Tämän käsityksen ilmoitetaan vastaavan perustuslakivaliokunnan aiempaa kantaa (PeVL 19/1995 vp). Lisäksi toisaalta esityksestä käy ilmi oikeusministeriön pitäneen lausuntokierroksen aikana aiheellisena, että asiasta hankitaan eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen perusteluista selviää, että niissä selostettujen, jo toteutuneiden uudistusten jälkeen Suomen lainsäädäntö vastaa niitä velvoitteita, jotka sisältävät ns. Montrealin sopimuksen lisäpöytäkirjaan.

Eduskunnan roolia kansainväliseen sopimukseen sitoutumisessa koskee hallitusmuodon 33 §:n 1 momentti, jonka mukaan eduskunnan suostumus vaaditaan muun muassa silloin, jos sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneena pidettävän käytännön perusteella sopimusmääräyksen on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan, (1) jos määräys on ristiriidassa voimassa olevan lain kanssa, (2) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on hallitusmuodon jonkin perusoikeussäännöksen tai perustuslain muun säännöksen mukaan säädettävä lailla tai (3) jos kysymyksessä on sellainen yksilön oikeusasemaan vaikuttava sääntely, joka Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan on järjestettävä lain tasolla (esim. PeVL 2/1990 vp; samanlainen käsitys näkyy myös ehdotuksessa uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi, HE 1/1998 vp, s. 148).

Rikoksina rangaistavat teot on hallitusmuodon 6 a §:stä ilmenevän rikosoikeudellisen legaliteettiperiaatteen mukaan määriteltävä laissa.

Tähän liittyen myös Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta säädetään lailla. Kansainväliseen rikokseen sovellettavasta ns. universaaliperiaatteesta säädetään rikoslain 1 luvun 7 §:ssä. Lisäpöytäkirjan II ja III artiklan määräykset kuuluvat näin ollen asiasisältönsä puolesta lainsäädännön alaan hallitusmuodon 33 §:ssä tarkoitetussa merkityksessä. Tällaisiin sopimusmääräyksiin on eduskunnan suostumus tarpeen siitä huolimatta, että rikoslainsäädäntö on jo ennakoon harmonisoitu lisäpöytäkirjan kanssa.

Samaan tulokseen voidaan päätyä myös valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 2 momentin perusteella. Tämä säännös koskee muun muassa tapauksia, että eduskunta hyväksyisi sellaisen sopimusmääräyksen, jossa Suomi sitoutuu pitämään voimassa jotakin lainsäädäntöä määrätyn ajan. Käsittävänä oleva lisäpöytäkirja sitoo kansallista lainsäädäntöä ja merkitsee velvoitetta pitää voimassa tietynlaisia säännöksiä niin kauan kuin itse lisäpöytäkirja on kansainvälisesti voimassa.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lisäpöytäkirjaan on eduskunnan suostumus tarpeen.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ville Itälä /kok
vpj. Johannes Koskinen /sd
jäs. Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Marjut Kaarilahti /kok
Valto Koski /sd
Heikki Koskinen /kok

Johannes Leppänen /kesk
Jukka Mikkola /sd
Paavo Nikula /vihr
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /va-r
vjäs. Jouko Jääskeläinen /skl
Vuokko Rehn /kesk.